

EDIL: elektronikus dokumentumcsere könyvtárak között

Az EDIL (*Electronic Document Interchange among Libraries*) projekt célja, hogy bemutassa és elemezze annak lehetőségét, miként adhatják át egymásnak szakkönyvtárak az olvasók által igényelt dokumentumokat, pontosabban azok képét: szövegét és ábráit elektronikus formában.

A munka az Európai Unió keretében jelenleg Franciaország vezetésével Anglia, Hollandia és Portugália részvételével folyik. A koordinálás feladatát a francia *Télésystème* cég látja el, s a kísérleti elektronikus dokumentumcsereben hat intézmény vesz részt.

A projekt által létrehozni kívánt „termék” egy négy csomópontból álló nemzetközi hálózat, amely az elektronikus dokumentumcsere vonatkozó európai (Group of Electronic Document Interchange = GEDI) ajánlások első gyakorlati alkalmazását fogja jelenteni.

A követelményeket, amelyek egyrészt a felhasználói, másrészt a technikai kérdésekkel kapcsolatosak, 1993 júliusában határozták meg. Ezek alapján a speci-

fikációt a francia *INIST* 1994 márciusára dolgozta ki. A fejlesztési szakaszt a *Télésystème* cégre bízták. Minden résztvevő felelős a saját nemzeti rendszerében történő integrálásért, valamint a kipróbálásért. A felhasználást a francia Oktatási Minisztérium koordinálja, a kiértékelés a *British Library* feladata. (Személyes megbeszéléseim szerint azonban az egyik leglényegesebb probléma megoldása – a szerzői jog kezelésének kérdése – az EDIL projekten kívül folyó tárgyalások eredményétől függ.)

Mind a négy országban 5-5 intézmény kapcsolódik majd a nemzeti csomópontra. A csomópontok olyan hálózatok szolgáltatásaira épülnek, mint a Super-JANET és a SURFNET. A csomópontokat 1994-ben kipróbálásra alkalmas szintre fejlesztik, és a kísérleti üzemeltetést 1995 első hat hónapjára tervezik.

Vásárhelyi Pál

(BME Könyvtár és Tájékoztatási Központ)

Az írott és az elektronikus kiadványok versenye

Frankfurt, 1994. október 5–10.

A *Frankfurti Könyvvásárt* 1994-ben a CD-ROM, a multimédia előretörése jellemezte. Ennek egyik jele volt, hogy egész kiállítási épületet szenteltek az elektronikus médiának, és azt el is foglalták a multimédia-igazgató és -forgalmazó cégek, no meg az érdeklődő látogatók. (Ez utóbbiak között feltűnően sok volt a tinédzser korú.) Ezenkívül CD-ROM-bemutatók zajlottak szinte valamennyi könyvkiadó standján is.

Az új technika térnyerésének másik jele volt, hogy a kiállításához kapcsolódó konferenciák legtöbbször is vele foglalkozott. Az *Elektronikus könyvkiadás forradalma* című konferencia előadói, a legnagyobb kiadók képviselői a Gutenberg-korszak végéről beszéltek. Egyértelműen az előremenekülést látják megoldásnak, komoly befektetések árán kihasználják az elektronika előnyeit, megteremtik a multimédia kiadás lehetőségét, élnek eszközeivel. Mint fogalmaztak, a kiadó dolga, hogy kiad; ha az élet forradalmian megújítja a szakmát, akkor azzal élni kell, és nem meghátrálni előle. Ki kell elégíteni a vásárlók igényeit: ha a multimédia az igény, akkor azt kell nyújtani. (El is készült már szinte valamennyi lexikon, kézikönyv, szótár CD-ROM-változata, nem is beszélve az eddig könyv formában kiadott gyönyörű múzeumi, kiállítási katalógusokról, képzőművészeti albumokról, amelyek tartalma rendre ott villogott a képernyőkön, hála a multimédia technikának.)

A konferencia valamennyi résztvevője hivatkozott arra a fontos szerepre, amelyet az Internet-hálózat tölt be az *információ továbbításában*. Mindaz, ami CD-ROM-on megjelenik, a világ bármely másik pontjára azonnal elküldhető. Ez meg fogja változtatni a *könyvtárak és az olvasók viszonyát*, kapcsolatát, a könyvtáros szerepét, feladatát is. Fel kell tehát készülni arra a kihívásra, amit a CD-ROM technika rohamos terjedése jelent.

A Frankfurti Könyvvásár másik fontos és nagy érdeklődéssel kísért konferenciája a CD-ROM technika elterjedéséből adódó *copyright* problémákkal foglalkozott. Az információ határtalan továbbíthatósága, a terjesztés hihetetlen méretű nyitottsága nehéz helyzet elé állítja ezen a téren a kiadókat. Az elektronikus információterjesztés élő példájaként az egyik előadóval Kaliforniából élőben beszélgethettünk, aki előadását a saját képernyőjére rajzoltatott grafikonokkal, és a saját billentyűzetén leírt szöveggel kísérte, ami az előadóteremben képernyőn és kivetítve is megjelent, az előadó képével együtt.

Természetesen a *hagyományos nyomdai úton előállított könyvek szerelmesei* is megtalálhatták a könyvvásáron a néznivalót. 105 országból 6332 egyéni kiállító mutatkozott be. Ezenkívül 2296 kiadó közös nemzeti standon jelent meg. Németországot 2245, az Amerikai Egyesült Államokat 756, Magyarországot 38

kiadó képviselte. Összesen 321 975 könyvet nézhetett volna végig az, akinek erre lett volna elég ideje (ebből 88 891 új kiadvány volt). Mindebből úgy tűnik, hogy Gutenberg kora még nem járt le teljesen. A Frankfurter Könyvvásár fantasztikus méretét jellemzi, hogy a kiállítási terület 131 408 m² volt, ahová több százezer látogatót vártak. Az előző évben 252 000 vendége volt a könyvvásárnak, ami nem tartalmazza azt a rengeteg újságíró, meghívott vendéget és a kiállítókat, akik szintén ott nyüzsgöttek a kiállítás területén, és látogatói voltak a sajátjukon kívül a többi kiadó standjának.

A Kelet-Nyugat Találkozópontra elnevezésű konferenciahelyiségben rendszeres sajtótájékoztatók zajlottak. Itt jelentették be, hogy a 2. *Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivált 1995. április 22. és 25. között* rendezik meg, ismét a Kongresszusi Központban. A Frankfurter Könyvvásár szervezőinek szándéka, hogy valamennyi kelet-európai ország fővárosában legyen könyvvásár, amit anyagilag is támogatnak.

Érdekesség, hogy Prágában 1995 tavaszán egy időben két könyvvásár lesz. *Május 11. és 14. között* rendezik meg az 5. *Prágai Nemzetközi Könyvvásárt* és az *Írók Fesztiválját*, melynek rendezője az angol *Michel March*. A kapcsolódó rendezvényeket – például a Libraries Now konferenciát – felesége, *Hanna March*

rendezi már évek óta sikerrel. Most a Cseh Könyvkiadók Egyesülete és a Cseh Könyvtárosok Egyesülete elhatározta, hogy *1995. május 10. és 13. között* Prágában megrendezi az első „nemzeti” szervezésű cseh nemzetközi könyvvásárt *Book World '95* címmel. A lengyel könyvvásárt *1995. május 17. és 22. között tartják Varsóban*.

Könyvvásárokból tehát nincs hiány – de a Frankfurter Könyvvásár mind közül a legnagyobb, a legrátványosabb, a lehangulatosabb. Ez utóbbit biztosítja a sok-sok kísérő program, író-olvasó találkozók, szakmai bemutató. Az egész város a vásár lázában ég, a szállást hónapokkal előre le kell foglalni, a szoba- és éttermi árak a kétszeresére nőnek. A látogató nem lepődhet meg, ha a villamosmegállóban várakozva olyan kocsik húznak el előtte, amelyekben étterem van berendezve, és éppen fogadás zajlik, de ugyanígy fogadás van este még a múzeumokban is, a templomban irodalmi felolvasóestet tartanak, a főpályaudvaron multimédia-bemutatót rendeznek. Jó érzés, hogy ezt a sok embert a könyvszeretet, az olvasás szeretete vonzotta ebbe a városba, bár látni kell, hogy itt is mindent a pénz, az üzlet mozgat.

Teveli Judit

Statistikai görbe tükör a könyvpiacról

A tükört az *Index könyvadatbázis* tartja a felhasználó elé; akik kíváncsian tekintenek bele – feltehetően – a könyvszakma szereplőit.

Az *Index* könyvadatbázis elektronikus folyóirat; kéthavonkénti frissítéssel jut hozzá az előfizető.

Miért görbe tükör? Mert korántsem állítható, hogy pontos képet fest a könyvpiaci valóságról, de feltétlenül több egyedi tapasztalatnál.

Jelenleg 12 616 könyvet, 857 kiadót, 112 terjesztőt és 348 boltot tart számon. A 12 616 könyv közül 10 082 található a piacon, 1168 már elfogyott, 1140 pedig előkészületben van. Ez a három tulajdonság, az adatbázis kulcsfontosságú paraméterei adják meg a könyvek piaci státusát.

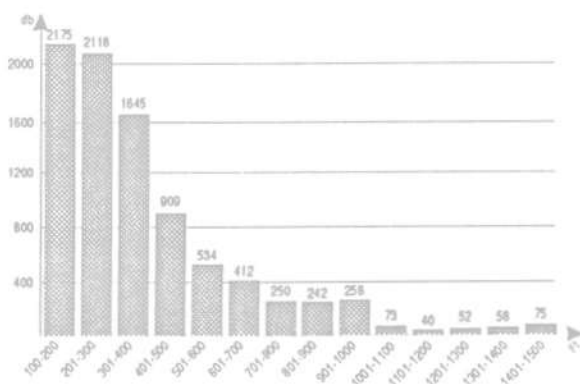
A forgalomban lévő könyvek összértéke: 5,8 millió Ft, míg az összes könyvé: 7 millió Ft. Aki használja a programot, ilyen értékű könyvállományról van információja.

Az adatok szorgos gyűjtőmunkával álltak össze, sajnos sokszor hiányosan. Például az évszám szerinti felosztás a következő:

dátum nélkül: 1115; 1992 előtti: 3421; 1993-as: 3678; 1994-es 4176.

Kiváltképp nehéz az ISBN-szám megtudakolása, így csak 6487 könyv ismert.

A könyvárak megoszlása is tanulságos, így tömegesen. Nyilvántartásunkban jórészt az előkészületben lévő könyvek miatt 929 könyv ár nélkül szerepel, a többire álljon itt egy grafikon (1. ábra).

1. ábra

A nagy értékű könyvek száma:

1500 és 2000 Ft között 401 cím
 2000 és 2500 Ft között 199 cím
 2500 és 3000 Ft között 127 cím
 3000 és 3500 Ft között 50 cím
 3500 és 4000 Ft között 48 cím